

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—, — Uredništvo in uprava Maribor, Ruška cesta 5. poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopis se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaj: vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 42 • Maribor, torek, dne 17. maja 1938 • Leto XIII

Nova vlada na Ogrskem

Utrjevanje magnatske in cerkvene hegemonije

Ogrska Daranyeva vlada je odstopila. Magnatska zbornica je zahtevala od vlade, da izda ostre ukrepe proti — komunistom in desničarskim ekstremistom, kar pa je v bistvu naperjeno proti delavstvu in kmetijskim slojem, ker tvorijo desničarski ekstremisti le neznatnejšo skupino.

Novi predsednik vlade dr. Imredy je v svojem govoru v poslanski zbornici poudaril potrebo reda v državi, hvalil dobre odnose s Poljsko, Italijo in Nemčijo, povedal, da se za prijateljstvo potegujeta Anglija in Francija. Z malo antanto se vrše — pogajanja, pri katerih gre za madžarske manjšine v teh deželah in aktivizacijo gospodarskega sodelovanja.

Nova vlada prevzema program prejšnje vlade; organizirala bo vojsko, nastopila bo proti komunistom in napravila konec tudi vsemu drugemu podzemskemu rovarstvu, **tudi proti desnici, ki hlini legalni patriotizem.**

Predsednik je takoj na to predložil dva zakonska načrta, kakor pravi, v zaščito miru in reda v državi. Prvi načrt prepoveduje vse tajne organizacije in zlorabe društvene svobode, drugi pa je naperjen proti protidržavnemu rovarstvu in motitvi javnega reda in miru. Zlati predsednika (upravnika) pomeni po teh zakonih — veleizdajo.

Pod kontrolo bodo postavljene tudi vse organizacije.

Odstopivši predsednik vlade Daranyi je smatral poziv magnatske zbornice za nezaupnico, pa je odstopil. Ogrsko plemstvo, cerkveni dostojanstveniki in bogataši, ki gospodujejo v magnatski zbornici, so s tem svojim ukrepom prisilili vlado in poslansko zbornico, da s svojimi ukrepi zaščiti hegemonijo magnatov ter prepreči nepotrebno demokratizacijo ogrske javne uprave. Gesta je naperjena proti ogrskemu narodu, ki opravičeno želi sodoščevati v ogrski politiki in ogrskem gospodarstvu, ki se da primerjati domala še danes s razmerami v Španiji. Tudi na Ogrskem izkoriščata narod magnatska in cerkvena veleposest. Glavni povod odboru magnatov je bil milijardni investicijski program, o katerem je Daranyi govoril na shodi v Györu. Gospoda hoče mirno sedeti na svojih milijonih in imeti mir na svojih pozicijah in veleposestvih.

Prizadeta je živinoreja

vsled povišanja cen žitu in koruzi

Vsled povišanja cen žitu in koruzi (tudi koruza je poskočila v ceni skoro za 50 odstotkov) so težko prizadete tkzv. pasivne pokrajine, ki morajo oboje upazati.

Zlasti hudo bo občutila povišanje cen koruzi in žitu živinoreja v Sloveniji. Mnogo kmetovalcev ne bo v stanju rediti živine. Nekateri računajo s tem, da bo vsled povišanja cen žitu in koruzi deskočla tudi cena živini. Toda pravilneje računajo tisti, ki pravijo, da bo podražitev mesa povzročila padec konzuma in ker živine ne bo mogoče prodati, bo padla tudi njena cena. Najmanj pa, kar se bo zgodilo je, da kmetovalci ne bodo mogli rediti toliko živine, kot doslej.

Novi nemiri v Palestini. V Palestini so izbruhnili novi nemiri, pri katerih je bilo ubitih 23 ljudi.

Delavstvo in draginja

Draginja narašča

Že zadnjič smo opozorili na to, da bo podražitev kruha imela za posledico povišanje cen tudi vsem ostalim življenjskim potrebščinam.

Nismo se motili. Časopisje, ki ni na sumu, da pretirava, ker mu to enostavno ne gre v račun, samo ugotavlja, da se draže tudi vse ostale življenjske potrebščine in to kar skokoma.

Kaj se namerava ukreniti proti draginji?

O tem še nismo čitali prav nobene vesti.

In vendar je nujno, da se zaščiti realna vrednost delavčeve mezde, t. j. ohrani njena kupna vrednost. Vzemimo samo podražitev kruha. Delavec si more s svojo mezdo kupiti danes mnogo manj kruha, kot pred enim mesecem. Toda ne gre samo za kruh, gre za moko, meso, krompir, zelenjavo, čebulo (s čemer so prizadeti zlasti delavci na jugu) itd.

Vzemimo delavca z minimalno mez-

do din 2.50 na uro. Do 5. maja si je delavec za dnevno mezdo din 20 lahko kupil 5 kg kruha, od 5. maja dalje pa dobi za isti denar samo še 4.30 kg kruha, ali 70 dkg manj.

Torej se je

realna vrednost delavčeve mezde znižala za celih 14 odstotkov.

Spričo dejstva, da ogromno število delavstva zasluži komaj minimalno mezdo, je seveda nujno, da merodajne oblasti posežejo vmes in

ali napravijo konec draginji, ali pa povišajo delavčovo mezdo za toliko odstotkov, kolikor je zgubila na svoji kupni vrednosti.

Razlogi so dovolj tehtni, da se jim ne more nihče upirati, ki ima količkaj zdrav razum. Nikakor ne gre, da bi draginja šla na račun razvrednotenja delavskih mezd, dočim na drugi strani kapitalizem povišuje svoje dobičke.

Ali naj res mirno gledamo, kako se

jemlje delavskim družinam še tisti bori košček kruha, ki so ga imele doslej? Ali naj beda še bolj narašča in pomanjkanje stopnjuje?

Vse do gotove meje, dalje ne gre.

Minimalne mezde so vsled naraščajoče draginje postale podminimalne.

Dolžnost poklicanih faktorjev je, da dvignejo minimalne mezde na vrednost, ki so jo imele ob dnevu razglasitve, t. j. 1. julija 1936. Le tedaj ima uredba o minimalnih mezdah še zmišl.

Pooblastilo za novo ureditev minimalnih mezd imajo bani, vsak v svojem področju. Pričakujemo, da bomo skoro čuli o novi regulaciji minimalnih mezd.

Delavci in delavke ter nameščenci, skrbimo, da bomo potem akcije naših svobodnih strokovnih organizacij dosegli novo določitev vsaj minimalnih mezd!

Centralni cestni fond

pred ustanovitvijo

V Beogradu je zmagalo prepričanje, da je cestno vprašanje mogoče urediti le tedaj, ako se ga rešuje centralno. V ta namen se ustanovi centralni cest-

ni fond, v katerega bo plačevala vsaka banovina, gradbeni minister bo pa nakazoval sredstva tistim banovinom, ki so cest pač najbolj potrebne.

Konec zasedanja v Ženevi

V soboto, dne 14. t. m. je zaključila 101. seja Društva narodov. Sklepi morejo razočarati le tistega, ki se je nadejal boljšega. Abesinija je bila žrtvovana angleško-italijanski spravi.

Državam, članicam Društva narodov je na prosto dano, da priznajo zavojevanje Abesinije ali pa tudi ne.

V španskem vprašanju se je izrekla seja za nevmešavanje.

Švici je bila priznana in garantirana nevtralnost s strani Društva narodov, t. j. da se je ne bo vlačilo v noben spor z državami, na drugi strani pa, da se

jo bo ščitilo pred napadi.

Kitajsko so odpravili z novo resolucijo, v kateri li izraža Društvo narodov svoje simpatije in ji smejo članice nuditi svojo pomoč, ako ima Kitajska dovolj denarja, da to pomoč, izraženo v topovih, letalih, puškah in municiji, plača.

Iz Društva narodov je izstopila Čilska republika (Južna Amerika), ki ji ni všeč, da Društvo narodov ni navezalo stikov z avtoritarnimi državami, dasi so izstopile.

Čehoslovaška vlada proti nemškim

razpust napadalnih oddelkov.

fašistom

Čehoslovaška vlada je te dni sklepal o energičnem nastopu proti teroriziranju nemškega prebivalstva s strani Henleina, njegove stranke in njegovih napadalnih oddelkov.

Napadalni oddelk: (»Freiwilliger deutscher Sicherungsdienst) je vlada razpustila.

Obenem je vlada sklenila podpreti akcijo nemške socialne demokracije, ki sodeluje z vlado v pravcu zadovoljitve gospodarskih, socialnih in kulturnih potreb sužetov Nemcev v okviru svobodne ČSR.

Vlada bo dala mnogo kreditov na razpolago za javna dela.

Japonski pritisk na kitajskih bojiščih

Na osrednjem bojišču, ob cesarskem kanalu, je sedaj zopet japonska vojska v ofenzivo. Posrečilo se ji je, da je potisnila Kitajce nazaj proti lunghajski železnici. Cilj japonske ofenzive je mesto Sučov; zadnje dni pa so Kitajci s protinapadi zadržali nadaljnje prodiranje Japoncev.

Japonci so sedaj pričeli izkrcavati svoje čete tudi na ostali kitajski morski obali, s čemer se seveda podaljšuje fronta v južno Kitajsko. To je nerodno za Kitajce, na drugi strani pa tudi za Japonce, ker morajo dovažati vedno več

armadnih edinic na kitajsko bojišče.

Barbarstvo zračne vojne na Kitajskem

Napad Japoncev na Hankau

Japonci so te dni napadli z letali mesto Hankau v južni Kitajski in ubili 700 ljudi ter porušili 3000 hiš.

Henlein v Londonu. Čehoslovaški nemški nacist Henlein je bil v Londonu. Obiskal je prijatelje in iskal stika z uradnimi krogi. Svetovali so mu, da naj bo zmeren v svojih zahtevah.

Dva socialistična predloga v ogrskem parlamentu

V razpravi o predlogu glede protizidovskega zakona je govoril socialistični poslanec dr. Payer. Rekel je, da zakon v tem duhu ne bo odpravil socialne bede v deželi. Pač pa stavi sam dva predloga, ki bosta bolj umestna.

Prvi predlog zahteva, da se temeljito izvede agrarna reforma do 30. junija 1943, in sicer naj se razdele proti odškodnini vsa veleposestva, ki merijo nad 1000 katastrskih johov kmetom brez zemlje proti plačilu ali odplačevanju. Drugi predlog pa zahteva revizijo visokih pokojnin in da nihče ne sme imeti na Ogrskem večje plače, kakor jo ima budimpeštanski višji župan.

Tak zakon bi, če bi se izvedel, marsikje znatno izboljšal socialne razmere. Zlo je v tem, da večina državljanov nima primerne eksistence, dočim se drugi kopljejo v ogromnem bogastvu in izredno visokih prejemkih.

Izkoriščanje je treba odpraviti, pa ne samo, da židi ne bodo smeli izkoriščati ljudstva, ampak tudi ne »arijci«.

Preganjanje židov s strani reakcije je kakor vpitje: »Držite tatu!«

Odpor proti fašistični propagandi v Ameriki

Komunizem je nehal vznemirjati svet in se ga nikjer več resno ne boje, pač pa je po cellem svetu nastalo veliko otepanje z dinamično nacionalnega socializma; ne samo v Evropi, tudi v daljni Ameriki. Nemci v Zedinjenih državah razvijajo veliko aktivnost in je morala policija vse njihove shode prepovedati. V Braziliji so ravno te dni zadušili nacionalistični puč. Vlada v Argentini je bila prisiljena izdati odredbo, ki prepoveduje učiti po šolah rasistično ideologijo in predvideva strog nadzor zlasti nad šolami nemških priseljencev. V letošnjem proračunu Zedinjenih držav je tudi postavka 600.000 dolarjev za novo radio oddajno postajo v San Diego, ki bo imela nalogo pobijati nacionalsocialistično propagando v Južni Ameriki. Tudi v Afriki imajo Angležki dosti otepanja s hitlerizmom v bivših nemških kolonijah.

Kdor je socialist, je član »Cankarjeve družbe«.

Odbiti napadi nacistov ob morju

Preprečeni letalski napadi na Barcelono

Ob morski obali med Alcala de Chisvert in Cuevas de Vinroma so pretekli petek napadli nacisti s pomočjo tankov, topništva in letal na republikanske pozicije. Napade so ponovili petkrat zaporedoma, z velikimi izgubami, toda brez uspeha.

Na odseku Teruel—Alfambra so se vladine čete umaknile po načrtu na pozicije El Pobo—Allepuz in proti vzhodu do Fontanete—Iglesula del Cid—Vego el Moll. V tem naseljenem predelu se je na ta način skrajšala fronta.

V Pirenejih se bori 43. republikanska divizija in prizadeva nacistom vedno več skrbí s svojimi operacijami. Z gorskih vrhov se spuščajo čete republikancev v doline in razne nižje ležeče predele, ki jih imajo zasedane nacisti, kjer z nenadnimi napadi zadajajo sovražniku težke izgube.

Osem nacističnih letal sestreljenih

Napadi iz zraka na Barcelono ob koncu preteklega tedna, so se nacistom slabo obnesli. Po večkrat zaporedoma so se hoteli letala približati mestu, toda vselej so jih pregnale republikanske protiletalske baterije, ki so sestrelile v okolici Barcelone 8 letal.

Potopitev britanskega parnika

Pri napadu nacističnih letal na Valencijo je bil od bombe zadet angleški parnik »Great End« in se je potopil. Kapetani angleških ladij v španskih pristaniščih so se obrnili na angleško vlado z zahtevo, da jih zaščiti pred napadi iz zraka.

Izigravanje Španije

V svetu Društva narodov je španski republikanski zastopnik Del Vayo poročal o španski vojni ter zahteval odpravo določb o nevmešavanju. Republikanci imajo okoli 6000 prostovoljcev, dočim se na nacistični strani udeležuje bojev italijanska vojska in nemški vojaški oddelki. Politika nevmešavanja pomeni v bistvu le bojkot republike, ker nacisti dobivajo iz inozemstva vse, kar potrebujejo. Zahteva Španije pa je bila odklonjena s štirimi glasovi. Rusija in Španija sta glasovali za resolucijo, proti pa Anglija, Francija, Poljska in Rumunija (mala antanta); devet držav — Belgija, Bolivija, Kitajska, Ekvador, Iran, Nova Zelandija, Peru, Švedska in Letška — so se vzdržale glasovanja.

Zaključek rudarske konference v Ženevi

o skrajšanju delovnega časa

V torek, dne 10. t. m. se je zaključilo zasedanje triskupinske tehnične konference v zadevi skrajšanja delovnega časa v premogovni industriji. Do te konference je prišlo na pobudo mednarodno organiziranih rudarjev, kateri zahtevajo mednarodno uveljavljenje 40urnega delovnega tednika. Ta konferenca je bila samo tehnično posvetovalnega značaja in je imela predvsem nalogo, da ugotovi gospodarske in socialne posledice skrajšanja delovnega časa za poslodavce in delojemalce. Po daljših večdnevih razpravah se je sklenilo, da je skrajšanje delovnega časa na mestu. Veliko pomoč pri obravnavanju tega vprašanja sta nudila rudarjem predvsem predstavnika ameriške in francoske vlade. Podjetniki, ki so branili svoje stališče, pa so se sklicevali na hudo konkurenco Nemčije, ki je podaljšala delovni čas v premogovni

industriji in dvignila storitev delavstva do najvišje meje.

Ob zaključku je bila sprejeta resolucija z glasovi delavskih in vladinih delegatov, katera nalaga upravi mednarodnega urada dela, da ukrene vse potrebno, da se v letu 1939. skliče plenarna skupščina Mednarodnega urada dela, na kateri se bo sklepalo o tozadevnih konvencijah. Ako bosta na tej skupščini glasovali za predlog konvencije dve tretjini opolnomočenih delegatov, bo konvencija sprejeta in jo morajo države članice v roku 18 mesecev ratificirati (ali pa tudi ne).

in jo potem v roku enega leta uveljaviti. Ako pa konvencija ne dobi dvetretjinske večine, potem je skrajšanje delovnega časa v premogovni industriji odloženo za nedoločen čas.

Vse je pač odvisno od vpliva, ki ga ima delavstvo v posameznih državah.

Doma in po svetu

ZZD in Jugoras. »Obzor« poroča, da je minister brez listnice dr. Krek obiskal bolnega ministra Cvetkoviča. Cvetković je pokazal živo zanimanje za ZZD in naglasil potrebo, da ta zveza v bodoče kar najtesneje sodeluje z Jugorasom. Dr. Krek ga je zagotovil, da je to tudi želja slovenskih katoliških delavcev.

Komisariat v Zdravniški zbornici za Slovenijo. »Novosti« poročajo, da je ministrstvo za narodno zdravje postavilo ljubljanski zdravniški zbornici komisariat, obstoječ iz dr. Leopolda Ješeta kot predsednika, dr. Debeveca kot tajnika in dr. Kunsta kot blagajnika.

Vpokojen generalni ravnatelj železnice. Vpokojen je generalni ravnatelj d. ž. Dimitrije Naumović, njegov namestnik je postal inž. Nikola Djurić.

Novo belgijsko vlado je sestavil socialist Spaak, skupno s katoliki in liberalci.

Izven dravske banovine živi v Jugoslaviji še 300.000 Slovencev, tako poroča sarajevski slovenski list »Zora«. List navaja, da živi v Hrvaški in Slavoniji 80.000 Slovencev, v Bosni in Hercegovini 53.000, v Dalmaciji 28.000, v Vojvodini 20.000, v bivši Srbiji 117.000 in v Črni gori blizu 2000.

Letaki dr. Mačka. Že zadnjič smo poročali, da je dr. Maček izdal neki letak. Vsebine le-

taka pa nismo poznali. Iz »Obzora« od 13. t. m. posnemamo, da piše »Glasnik JRZ za savsko banovino« o tem letaku, o katerem se je v zadnjem času toliko govorilo, da so bili svetovalci dr. Mačka navdahnjeni s sovražstvom, ko so mu svetovali, naj izda ta famozni letak.

Oprostitev davčin — tvari aluminija. Jeseni l. 1935 je dal ministrijski svet »Tvorinci aluminija d. d.« v Beogradu davčno prostost za zemljarino in zgradarino za 15 let, za šest let pa tudi za ostale davke. Po šestih letih pa plača tovarna v prvem letu 10 odstotkov družbenega davka in potem vsako leto po 10 odstotkov več. Nadalje je do novembra 1939 oproščena tudi carina na uvožene stroje in državne trošarine na cement.

Nov vozni red je stopil v veljavo na železnicah in parobrodih s 15. majem.

Poostrežen napetosti med Berlinom in Vatikanom. »Juturni list« poroča, da namerava Nemčija odpovedati konkordat. Ob priliki Hitlerjevega obiska v Rimu je papež izrekel obžalovanje, da se razobešajo v Rimu neki drugi križi, ki niso krščanski. Papež je tudi izdal poseben syllabus, s katerim obsoja narodno-socialistični nauk o rasah kot protiversko zmoto.

Diplomatska demonstracija Mehike proti Angliji. Mehška vlada je odpoklicala svojega poslanika v Londonu radi spora v petrolejskem vprašanju. Angleška vlada brani petrolejske magnate, ki jih je mehška vlada razlastila. Odpoklic poslanika pa še ne pomeni prekinitve diplomatskih odnosov, kot so to poročali listi.

Amerika noče prodajati helija Nemčiji. Helij je plin, ki se uporablja za polnjenje balonov. Ta plin se pridobiva samo v ameriških Zedinjenih državah. Nemčija je polnila svoje cepeline z vodenjem, ki pa je eksploziven. V spominu je še zadnja nesreča, ko je cepelin pri pristanku v Ameriki eksplodiral in zgorel. Sedaj je prišel graditelj cepelinov dr. Eckener v Ameriko, da bi dosegel dovoljenje za nakup helija. Ameriška vlada pa se boji, da bi

Branilci čiste rase

Fotografija rumunskega fašista Codreanija

V češki reviji »Přítomnost« objavljajo v članku »Branilci čiste rase« sledečo zanimivo sliko prednikov g. Cornelia Codreanuja, voditelja rumunskih fašistov, ki je bil nedavno aretiran in se je pri tem izkazalo, da je dobil iz nekega inozemskega vira nič manj kot 16 milijonov levov za svojo fašistično armado:

»G. Cornelio Codreanu ima očeta, mater, dva deda in dve babici. To še samo ob sebi ni nič posebnega. Čudno pa je, da ta »čistokrvni Rumun« Cornelio Codreanu nima niti kapljice rumunske krvi. Njegov oče se imenuje Zelea Žilinsky, ki je sin Poljaka Žilinskega in Madjarke Agatije Anterove. Codreanova mati se je pisala Eliza Braunerova in je hčerka Nemca Karla Braunera in njegove čisto nemške žene. Po sedanjih rasnih teorijah določajo narodno ceno in sploh vsako ceno človeka babice in pradedi in izhaja iz tega, da bi moral biti g. Codreanu takoj izgnan iz Rumunije. V svojih žilah ima namreč 25 odst. poljske, 25 odst. madjarske, 50 odst. nemške in 0 odst. rumunske krvi. V ostalem je g. Codreanu zagledal luč sveta kot Corneliu Žilinsky. — Šele 3 leta po njegovem rojstvu si je njegov oče izpremenil ime in ta mož je zbral 100.000 Rumunov za ognjevit boj, da je treba iz rumunskega narodnega telesa odstraniti vsako kapljico tuje krvi — če ne gre drugače, pa z ognjem in železom. Na povelje tega moža so morili Rumuni druge Rumune, ker so bili sumljivi, da niso 100 odst. čistokrvni.«

Katoliški češki dnevnik proti »Slovincu«

Še lansko leto so v »Slovincu« kolikor toliko držali linijo prijateljstva s Čehi. Vsaj v kulturni rubriki »Slovenca« smo često srečevali notice in članke dr. D. o češki književnosti. Zadnje mesece pa je bilo vedno bolj opaziti odkrite in prikrte osti »Slovenčevih« člankarjev proti čehoslovaški politiki. Končno je zginila iz »Slovenčevih« prostorov tudi pisava o češki književnosti. Jasno, da so to opazili tudi v Pragi in še bolj občutili inteligentnejši »Slovenčevi« čitatelji. Dne 1. maja je pa prinesel glavni dnevnik češke katoliške stranke »Lidove Listy«, ki ga vodi duhovnik, znani češki politik mrs. dr. Šramek, obenem vodja čeških »Orlov«, presenetljiv članek o Jugoslaviji, v katerem ostro biča delovanje so-trudnikov »Slovenca«. Iz članka izhaja jasno, da ga je napisal dobro informiran slovenski katoliški politik iz Ljubljane, ki povdarja, da so baje odličnejši slovenski katoliški krogi silno ogorčeni nad protičehoslovaško politiko. Ker pri »Slovincu« vsak dan čitajo te »Lidove Listy« in so jih že nešteto krat citirali, se kar čudimo, da doslej »Slovenec« o tem članku ni črnil niti besede. Morda bo pa zahteval, da se tudi temu dnevniku prepove nadaljnje obiskovanje »Slovenčeve« redakcije.

mogoče Nemčija zlorabila helij za vojne namene in je odklonila prodajo.

Amerika gradi utrbe na Pacifiku. V Tihem morju bo Amerika zgradila 43 utrdb na raznih otokih, ki jih je v to svrhu še dokupila. Ta veriga utrdb bo dolga nad 6000 kilometrov.

Paletje

MAKSIM GORKI

(Prevel Tone Maček.)

Kosilo nama kuha črnolasa gospodinja, Varvara Kirilovna, ženska dvaindvajsetih let, stasita, zdrava, — zelo zanimiva oseba: razgovarja se največ le s smehljajem svojih rdečih in sočnih ustnic in nasmešljivim pogledom temnih oči. Ta soldatka*, Barvara Kirilovna, se drži vedno resno; Aljoša se je hotel nokoč z njo nekaj pošaliti, a je hitro prenehal in je začel občevati z njo zelo spoštljivo in jo je imenoval vedno tudi z njenim očetovskim imenom.

Vprašal sem ga:

— Kaj je Aljoša, zdi se mi, da si se opekeli? Malo v zadregi, je resno odgovoril:

— Res da, čeprav ne preveč, vendar še ob pravem času! Veš, Petrovič, ženska ni neumna in zna celo nekaj čitati. Ti bi se moral za njo pozanimati!

Svaril sem ga:

— Vendar ne govori ž njo preveč odkrito.

— Ti bi moral ž njo govoriti, — iz mene se le norčuje.

Poskusil sem, a razen ljubeznjivega smehljaja nisem dobil od nje nobenega odgovora. Bil sem oprezen.

Zvedel sem, da živi sama že poldrugo leto, — njen mož je pri vojakihi nekaj zagrešil in so ga disciplinsko obsodili na podaljšanje službe za dve leti

in pol, ne da bi se mu to štelo v službeno dobo, tako, da ga bo mogla videti, — če ga še bo sploh kdaj videla, — šele čez dobrih pet let. Slabega o njej ni bilo slišati, čeprav so jo fantje obletavali ko čmrlji, najbolj pa, kakor je bilo opaziti, Jegor Dosjekin. Iz močvega doma, kjer je gospodaril njen svak, je odšla in živi sedaj skupaj s svojo materjo, napol slepo starko, ki je bila zelo spretna tkalka pisanih opasnic in trakov. Tudi Varvara je bila zelo spretna v raznih ženskih hišnih obrtih: šivala je nevestam obleke, nizala je bisere pod steklo okrog svetlih podob, znala je tkati v različnih vzorcih, vendar so ji ti posli nudili premalo za preživljanje in je morala iti tudi na dnino. Ima tudi brata, ki dela pri neki parni žagi, kakih štirideset vrst od tod, rad pije najslabše žganje in v vas skoraj nikoli ne pride.

Nekoč, pred nekim praznikom, je prišla, da bi poribala pōd; ogledala si je sobo, nezadovoljno zmajala z glavo in rekla:

— Koliko imate tu nakupljenih knjig!

In res, precej se jih je bilo nabralo. Navlekel jih je Aljoša iz mesta, tudi takih, ki nam sedaj še niso bile potrebne in jih tudi ni bilo varno imeti.

— Da, — sem rekel, — to je pa res!

A ona je medtem, ko si je podtikala podlogo pod kolena, polglasno pripomnila:

— V vasi knjig ne cenijo dosti.

— Vsi niso taki, ki jih ne cenijo.

Pomembno, kakor da na, nekaj namiguje, je zamrmrala:

— Časopisov se kmetje ne bojè, knjige se jim pa zde nevarne.

Tedaj sem jo vprašal naravnost:

— Morda govore kaj o mojih knjigah?

— Nisem slišala — je odvrnila. — No, prosim, pojdi ven — bom začela.

Sklonila se je nad škafofom. Ko sem odšel v vežo je še rekla za menoj:

— Vsekakor, kar jih je odveč, — jih ne imejte doma.

Okrenil sem se, obstal pri dverih in — tako čudno mi je bilo. Sklonjena, je že pljuskala z vodo in se plazila po mokrem podu in njena bela meča so bliskala izpod njenih kril.

Da dokončam to zgodbičo moram preskočiti več dogodkov polnih dni. Kmalu po tem razgovoru sem se neko nedeljo sprehajal po gozdu in se pripravljaj na redno diskusijo s tovariši. Stopim iz gozda na plan in vidim: ona sedi pod drevesom in nekaj šiva, poleg nje se pa pase njena krava s telètom, ki se je šele pred kratkim otelila, zato je Varvara še ni puščala v vaško čredo.

Dan je bil vroč, poljana je bila do kraja s soncem zalita, v gosti travi so dremali dišeči cvetovi in vse okrog je bilo kakor svetle sanje. Ona, v senc, je tudi sličila na velik cvet — v rdeči jopici, plavem krilu in s temnimi obrvmi na zagorelem licu. Gledala me je in se prikupljivo smehljala, zelenkaste oči so ji bile napel priprte.

— Se sprehajaš? — je vprašala.

— Da, — kaj pa bi sicer?

Po tvojih letih sodeč, — je rekla malce zasmešljivo, — bi se moral že davno z ženo zabavati, ti pa se zabavaš le s knjigami. O čem pa piše ta knjiga?

(Dalje prihodnjč.)

*) Soldatka je žena, katere mož služi pri vojakihi svoj rok.

Iz naših krajev

TRBOVLJE

Občinski proračun okrnjen za 290.000 dinarjev

Seja občinskega sveta dne 11. maja je razpravljala glede od strani banske uprave zavrnjenega občinskega proračuna. V proračunu je bilo črtanih 290.000 dinarjev predvidenih dohodkov, ki bi jih dala trošarina na električni tok, cement in uvoz čevljev. Občina je primorana vsled tega reducirati izdatke za zidavo občinskega doma in še par drugih postavk. — K temu vprašanju se bomo še povrnili in pojasnili podrobneje volilcem kako in kaj.

Le po človeško! Zadnji čas se je dogodila na zapadnem obratu zelo težka nesreča. Poškodovanec je zaprosil paznika, da naj mu da spremstvo, ker se je bal, da bi utegnil med potjo onesvestiti vsled bolečin. Paznik mu je rekel, da to ni nobena poškodba, da naj gre kar sam. Med potjo je poškodovancu res postalo slabo. Opozarjamo dotičnega paznika, da opusti take metode. Če se bo dogajalo tako dalje, bomo primorani se pritožiti na merodajno oblast.

LITIJA

Mladostni vlomilci — zaposlite mladino! Predpretekli teden je družba brezposelnih 16- do 20-letnih fantov izvršila več vlomov. Delovanje je za obdobje. Je pa to tudi resen opozorilo, da moramo delati na to, da min vsem tistim, ki bi morali delati na to, da se takim mladim ljudjem da dela in pošteno plačo. Uverjeni smo, da bi potem take pustolovščine nehale.

Kalilci nočnega miru. V eni izmed tukajšnjih gostiln, ki je bila svoje čase naročena na »Del. Politiko«, je popivala zelo dobro znana družba. Okrog pol 3. ure zjutraj pa so enega gosta obdelali tako, da je moral iskati zdravniške pomoči. V družbi so bili skoro sami taki, ki bi morali gledati na to, da se ob taki uri ne kalita red in nočni mir. Za enkrat imena dotičnih ne objavimo, če bodo pa le mislili, da jim je vse dovoljeno, jih bomo pa označili poimensko.

Tudi naša občina je upeljala tržne dneve in sicer je bil prvi tržni dan v soboto, dne 6. t. m. od 7. do 11. ure. Na žalost pa je bilo jako malo prodajalk — celih 6. Upajmo, da bo drugič boljše.

Križa v naši predilnici. V naši predilnici se je začelo s skrčenjem obratovanja. Gotovi od delki delajo samo po štiri dni v tednu, so pa tudi oddelki, v katerih so bili vsi delavci odpuščeni, z motivacijo, da ni naročil. Kar pa je najbolj žalostno, je to, da se vali vso krivdo na obratne zaupnike (posebno rdeče), dasi ravno oni v tem oziru ne morejo ničesar storiti.

ŠOŠTANJ

Volitve so izpadle, kakor je bilo pričakovati. Delavci so volili, kot je bilo ljubo, tovarni.

Po očetih — glavobol. Delavci se pritožujejo radi šikan, o kakšnem izboljšanju mezd pa ni govora.

Mnogo se govori o nekih kožah po našem mestu. Tudi ljudi zaslišujejo. Kaj bo iz tega nastalo, bomo pa šele videli. Poučeni trdijo, da nič.

»Kraft durch Freude«. Woschnagovi delavci oz. razni podrepani se hvalijo naokoli, da bodo letos naredili skupni izlet v Zagreb. Na začnem izletu v Ljubljano lansko leto so mnogi delavci zapili poleg tega kar jim je dal šef, še svojo tedensko plačo ter ostali dolžni trgovcem. Pametnejši pravijo: »Bolje bi bilo, ako bi nam mezde izboljšali, da bi lahko preživljali družine.« So mezde, ki niti za samca ne zadostujejo.

RADVANJE

Občinska hiša, farovž in drugo. Že dolgo se nismo oglasili v naši »Delavski Politiki«. Smo na prometnem kraju blizu Maribora in bi bilo dosti novic. Pri volitvah, pred leti, je bila huda borba okoli tega, kdo bo občino dobil v roke. Mnogo kmečkih volilcev ni šlo volit, ker so jih strašili, da bodo »rdeči« zidali občinsko hišo, ako bi zmagali in s tem nakopali občini težka bremena. Zase so pa agitirali ti nasprotne delavsko-kmečke in obrtniške liste, da niki delavci zapili poleg tega kar jim je dal šef, še svojo tedensko plačo ter ostali dolžni trgovcem. Pametnejši pravijo: »Bolje bi bilo, ako bi nam mezde izboljšali, da bi lahko preživljali družine.« So mezde, ki niti za samca ne zadostujejo.

RAZVANJE PRI MARIBORU

Zanimivo predavanje. V nedeljo, dne 22. maja t. l. s. pričetkom ob 9. uri dopoldne se bo vršilo v gostilni Pukl važno predavanje:

1. Masary in ljudstvo;
 2. Socialna zaščita v Jugoslaviji.
- Govorita ss. dr. Reisman in Eržen. Delavci in kmetje, udeležite se tega predavanja in privedite tudi žene s seboj.

POBREŽJE PRI MARIBORU

Delavsko kulturno društvo »Vzajemnost« na Pobrežju priredi v soboto, dne 21. maj t. l. s. pričetkom ob pol 8. uri zvečer v dvorani pri Renčelju zanimivo predavanje:

1. Obramba svobode in demokracije v Čehoslovaški. Predava s. dr. Reisman.
 2. Socialna zaščita. Predava s. Eržen.
- Delavci in delavke, pridite vsi!

Tiskovni sklad

Brastnik: Namesto inserata v 1. majski številki »Delavske Politike« je daroval neimenovali gostilničar din 20. Iskrena hvala!

LJUBLJANA

Demonstracije so priredili katoliški dijaki v kinu »Sloga« proti filmu »Golem« preteklo soboto, dne 14. t. m. »Slovenec«, ki je delal reklamo za ta film, poroča sedaj naknadno, da ta judovski film žali katoliški čut in da je naravnost protidržaven. Čudno, da katoliška mladina izžvižga samo judovski film »Golem«, nešteto drugih filmov in tedenskih zvočnikov, ki najmanj toliko žalijo naš narodni ponos in so po svoji živi propagandi še vse bolj državnevarni, kot fantistični »Golem«, pa pusti, da se mirno vrte. Zdi se, da je »Slovenec« katoliška mladina rasno okužena, ker vidi nevarnost samo v židovstvu.

MARIBOR

Iz seje občinskega sveta

Dne 13. maja se je vršila seja občinskega sveta. Na dnevnem redu je bila najvažnejša točka dnevnega reda: **izvolitev novih članov upravnega odbora Mestne hranilnice**, namesto izžrebanih: Hohnjeca, dr. Milerja, Pağona, Grčarja, dr. Jana in Eržena. Na novo so bili izvoljeni: Hohnjec (namestnik Jemec), dr. Miler (nam. Žitnik), Grčar (nam. dr. Jan), Žebot (nam. Kovačič), Wurzinger (nam. Golež) in prof. Prijatelj (nam. dr. Pihler). Z izžrebanjem in novo volitvijo se je po dolgih letih čakanja posrečilo dobiti v Mestni hranilnici novo že davno zaželjeno večino, s čemer je ta neljuba zadevščina spravljena z dnevnega reda. — Bilo je sicer svoj čas dogovorjeno, da se bo pri tem zavodu ohranilo stanje na podlagi števila članov posameznih grup pred 6. januarjem.

Takoj na to je predsednik odgovoril na interpelacijo ss. Petejana in Grčarja

radi kršitve nočnega počitka v mariborskih pekarnah.

G. predsednik je predvsem navedel, kaj je vse občina v prenešenem delokrogu napravila proti kršiteljem banske naredbe, zlasti koliko kazni je bilo izrečenih. Na pritožbo kaznovanih je izšla odločba ministra za socialno politiko g. Cvetkovića v finančnem zakonu za l. 1938-39, s katerim se vse take kazni sistrirajo. Kar se tiče vmešavanja predsednika občine g. Žebota, je izjavil, da mu ne more preprečiti, da ne bi hodil na posamezna zborovanja itd.

S. Petejan je na odgovor g. predsednika izjavil, da se s prvim delom njegovega odgovora strinja, kar je bilo tudi v interpelaciji navedeno, da je obrtna oblast proti kršiteljem nastopila in jih kaznovala. Ne more pa soglašati z drugim delom odgovora, v kolikor se tiče postopanja g. predsednika, ker ni bil namen interpelacije, omejevati svobodo nastopanja g. Žebota kot osebe ali člana JRZ, pač pa se je grajalo to, da je on na omenjenih zborovanjih nastopal kot podpredsednik in v imenu mestne občine bodril pekovski mojstre, da nastopajo proti banski naredbi, preko katere »mora trava zrasti«. Med tem se je deputaciji pekovskih pomočnikov od strani banske uprave priporočalo, da naj pomočniki z vsemi silami pomagajo banski upravi, da se bo ta naredba v polnem obsegu izvajala. S. Petejan je naglašal, da je predvsem naloga oblasti, med katere spada tudi mestna občina (in njeni vodilni organi), da branijo izdane zakone in naredbe, zlasti pa naredbo o prepovedi nočnega dela v pekarnah, katera ni samo v interesu pekovskih pomočnikov, temveč tudi v interesu higijene in zdravja vseh konsumentov kruha. Odklonil je tudi misljenje, da je odprava dela v škodo pekovski obrti. Ta mora škodovati le v slučaju, da

Občni zbor podružnice Zveze stavbinkih delavcev Jugoslavije (SGRJ)

bo v četrtek, dne 19. maja ob 7. uri zvečer v verandi pri »Unionu«. — Stavbinci, pridite, da čujete poročila in si izvolite novo upravo.

Kako izrabljajo vajence. V opekarni v Košakih morajo vajenci delati od pol 8. do 12. ure, nakar gredo k večerji, nato pa morajo zopet na delo, kjer se jih pridržijo čisto do 22. ure ali pa še dalje. To se baje dogaja večkrat v mesecu. Opozarjamo pristojno oblast, da napravi konec takemu izrabljanju mladine in podjetnika prisili, da bo spoštoval tozadevne zakonite predpise o delovnem času mladine.

Dijaki in kadrska služba. Komanda vojnega okrožja v Mariboru opozarja rekrute-dijake, ki so bili pri naboru usposobljeni, nimajo pa še rešitve, o tem, da jim je dovoljen odlog vojaške službe radi študija, da takoj za tako dovoljenje zaprosijo potom komande, sicer bodo še tekom tega leta vpoklicani na odsuljenje roka. Oni dijaki-rekruti, ki želijo pa letos nastopiti vojaško službo, naj se do 20. maja t. l. javijo v sobi št. 3 mestnega vojaškega urada, Slomškov trg 11, med uradnimi urami.

Znaki v rokavu. Nekateri oboževalci kljukastega križa so prišli na originalno idejo, kako in kje lahko nosijo to za nje vzvišeno znamenje, da ga nepoklicani ne opazijo, sami pa, da se medsebojno vendarle spoznajo. Mesto, kamor si pripenjajo ta znak je notranjščina rokava desne roke, katero dvignejo pri povzdravu samo toliko, da dotični, kateremu pozdrav velja, lahko opazi kljukasti križ. Nek korajžen sodrug je namreč tak križ potegnil nekomu iz rokava.

Dali je naše tekstilno blago cenejše od inozemskega? Čital sem v enem naših dnevnikov vabilo na ljubljanski veselejem, v katerem med drugim stoji to-le glede naših domačih tekstilnih izdelkov: »Še pred leti smo bili navezani na uvoz tekstilij. Sedaj že naše tvornice krijejo domačo potrebo in je luksuz, če se kdo oblači v inozemsko blago. Na letošnjem veseleju v Ljubljani bo naša tekstilna industrija pokazala, kako se je že razvila. Vsakdo se bo lahko prepričal, na njeni izdelki, kakovostno povsem, dosega inozemsko, so pa bolj po-

liška mladina rasno okužena, ker vidi nevarnost samo v židovstvu.

Vlada je dovolila kredit za ljubljansko univerzo in knjižnico. Vlada je dovolila 8 milijonov dinarjev za zidanje strojnega inštituta ljubljanske univerze in 5 milijonov za dovršitev vseučilišne knjižnice ter štiri milijone za ustanovitev vseučilišnih menz v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu.

se vsestransko ne vpošteva, ker potem nastane umazana konkurenca.

Otroško dnevno zavetišče v magdalenskem predmestju dobi kopalni bazen za Din 72.000.

Spomenik kralja Aleksandra bo na Trgu svobode. Za preureditev trga se določi din 150 za kv. meter, vendar se bo preureditev izvršila, kadar in v kolikor bodo to dopuščala finančna sredstva.

Trgi, ceste, ulice, prehodi, nabrežja. Cela vrsta cest in ulic bo dobila novo ime. Ceste se bodo imenovalle one prometne žile, ki potekajo skozi mesto v okolico, ostalo so ulice, prehodi so dosedanje ulice, ki služijo samo pešcem, nabrežja pa so ulice odprte proti Dravi. Danikova ulica bo odslej Zolgarjeva ulica, Nova ulica bo Hlebova ulica, Ulica ob brodu bo Oreškovo nabrežje, Miloš Obiličeva ulica bo Ulica ob parku, Motherjeva ulica vzhodno od ulice Kraljevića Marka odpad. Magdalenska ulica bo Jerovškova cesta, Prelogova ulica bo Ilirska ulica, Tattenbachova ulica bo ulica kneza Koclja, Vrbanova ulica bo Pipuševa ulica, Oreškova ulica bo Predilniška ulica, Gajeva ulica bo Bernekerjeva ulica, Medvedova ulica bo Apostolova ulica, nova je Glaserjeva ulica med Tomanovo in Koserjevo in Čolnikova med Tržaško in Jadransko. V vsaki ulici bo tabla z življenjepismom moža, kateremu je občinski svet v znak priznanja velikih zaslug dodelil ulico. (F. Kovačič, K. K.).

Osrednja avtobusna postaja na Glavnem trgu bo stala din 400.000.

Za postavitev spomenika neznanemu junaku na Brezjah je odobril občinski svet Din 10.000.

Za desetmilijonsko posojilo Mestni hranilnici pri Narodni banki bodo jamčila Mestna podjetja.

Branjevkam na Vodnikovem trgu se zniža pristojbina.

Zgradba Pokojniškega zavoda bo stala na vogalu Marjine in Vošnjakove ul. Občina proda stavbišče za din 350 kv. m. Ob Sodni ulici bo nadalje gradila zavarovalna družba »Drava« trinaeststropno hišo namesto zadruga »Mariborski dom«.

Deset zasilnih stanovanjskih zgradb s po 20 enosobnimi stanovanji (v katerih bosta po potrebi tudi po dve družini) bo zgradila občina v Pregljevi ulici. Vsaka hiša bo stala 460.000 din. Potreben denar ima občina na razpolago in sicer Din 1.600.000 iz kupnine za prodane vojašnice, din 300.000 od prodane parcele Pokojniškemu zavodu, din 400.000 pa bo še posiskala. V hiše se bodo vselili vagonarji in barakarji — če bodo zmogli najemino. Na tozadevno vprašanje s. Petejana je izjavil župan, da najemnine ne bodo presegle plačilne moči stanovalcev.

ceni in dajo zaslužka našemu delavcu.« Res je le eno namreč, da daje zaslužka našemu delavcu, čeprav mnogo slabšega, kot inozemska podjetja. Glede cen pa to-le: Lani sem šel k nekemu trgovcu perila naročit par kosov perila. Označil sem mu, kakšno blago želim. On me je vprašal, če lahko počakam teden dni in je dostavil: »Ravnokar je prispelo blago kakršnega si vi želite, toda nahaja se v carinarnici in ga bom v dveh dneh prevzel.« Začudil sem se, da kupuje navadno platno v inozemstvu, ko vendar imamo celo vrsto domačih tovarn, ki izdelujejo to vrsto blaga. Ali trgovec mi je pojasnil zadevo rekoč: »Naše blago je predrago. Poleg tovarne, carine in drugih stroškov, mi pride inozemsko blago še vedno 1 din pri metru cenejše. Ker pa rabim stotine metrov, se mi izplača in poleg tega je blago prvovrstno. Kako je mogoče, da kljub poceni delovni sili pride tukajšnje blago iz tvornic v Jugoslaviji dražje, kot v inozemstvu. B.

Popravljanje popisov zgradb se vrši v času od 16. maja do 16. junija t. l. Popisovalci se bodo zglasili pri stanovalcih mesta radi popisa stanovanj in prostorov. Popisovalci se morajo na zahtevo izkazati z legitimacijo mestnega poglavarstva.

CELJE

Nočemo biti razred beračev! Tako si delavci želimo radosti, pa o njej niti sanjati ne smemo, niti tisti ne, ki delamo. Ko delavec čita časopis in zagleda članek, da na »delavskem« kongresu govorijo, kako je sedaj dobro delavcem, človek res ne ve, ali mislijo gospodje resno ali pa se samo šalijo. Mi, ki garamo, mi, ki delamo in ustvarjamo, pa vprašamo: Ali je to res že višek vsega dobrega: meзда od 2.50 din do 3.50. Ali bi si sami ne znali in ne hoteli priboriti kaj boljšega? Poznali bi radi tiste, ki vzklikajo takim govornikom, ali imajo tudi sami po din 2.— na uro ali pa kaj več. Najbrž smatrajo nekateri ljudje meздо od din 2.50 za višek dobrote, ki jo sme delavec pričakovati. Vse, kar delavec danes prejme na podporah, mora plačati sam. Zakoni se izvajajo le, ako

S. Ivan Baraga 70-letnik

Socialistični pionir na bivšem spodnjem Štajerskem, s. Baraga Ivan je slavil 15. maja svoj 70. rojstni dan. Kot mlad železničar se je seznanil z naukom mednarodnega socializma. Za strokovno železničarsko gibanje ima velike zasluge še izza predvojnega časa. Ves čas svoje aktivne službe je bil aktivni funkcionar in agitator za svojo razredno železničarsko organizacijo. Na političnem polju je sejal prvo seme socializma po spodnjem Štajerskem, katero je še pred svetovno vojno bogato obrodilo. Biti socialist v oni sredini, v kateri je deloval s. Baraga pred 40 leti, je značilo za ono duhovno zaslepljeno maso, biti v zvezi s samim vragom. Klerikalizem ni izbiral sredstev za borbo proti svojim protivnikom, pa so celo njegovi otroci v šoli morali okusiti mnogo grenkih ur radi »grehov« svojega očeta. Ali s. Baraga je ostal zvest nauku Karla Marxa do dandanes in četudi se ta nauk dandanes zatira in njegovi nosilci, socialisti, preganjajo. S. Baraga, kakor tudi mi vsi, smo prepričani v zmago socializma, ki je nujna posledica razvoja človeške družbe, njenih gospodarskih, socialnih in kulturnih odnosov.

Vzornemu borcu in veteranu za socialistične ideale, kličemo ob priliki njegovega jubileja: Na mnoga leta! Družnost!

Socialist.

Drobne novice iz Avstrije

V obmejnih krajih ob naši meji so pred plebiscitom o priključitvi Avstrije k Nemčiji razdelili kmetom vsakemu po 150 kg rži, brezposelni so pa dobili podporo v trikratnem iznosu.

V novejšem času ne dajejo nobenih podpor več, pač pa pravijo, da bodo dobili vsi delo.

Prepoved nočnega dela na Finskem

Finski minister za socialno politiko je z zakonom odredil, da se sme delo v pekarnah izven zakonitega delovnega časa dovoliti izjemoma in le v najnujnejših slučajih. — Konkurenčnih razlogov, ki so v večini bili pravi vzrok takih prošnji mojstrov, se ne bo več upoštevalo. Minister je na podlagi čl. 3 zakona z dne 20. januarja dovolil nekaterim pekovskim mojstrom, da smejo pričeti s kurjenjem peči že ob 3. uri, z mešanjem testa pa ob 4. uri zjutraj, dočim je normalni pričetek dela določen na 5. uro. To specialno dovoljenje pa je spočetka veljalo kot pravilo za vse delovne dni. Ministrstvo je pozneje prešlo k večji strogosti in je v letu 1937. dovolilo pričeti z delom ob 4. uri le ob ponedeljkih, na dan pred in po prazniku in ob sobotah. V letu 1937. se je dovolilo 68 izjem za 138 pekovskih delavcev. Vseh pekarn, ki stoje pod kontrolo Inšpekcije dela je 1680 z 5889 pekovskimi delavci. Za izjemno dovoljenje je prosilo torej le 4 odst. mojstrov. Povprečno vzeto odpade na eno pekarno okoli 35 pekovskih pomočnikov. T.

Znanje in zabava

Znanost je končno iznašla mrzlo luč

Iz Amerike poročajo: Znanost je končno odkrila s čim svetijo kresnice in druge žuželke, ne da bi pri tem zgorele, pa jih je takoj počela posnemati. V tukajšnjih znanstvenih krogih je bilo zadnje dni naznanjeno, da je iznajdena nova električna svetilka, katera sveti s hladno lučjo, vendar je ta luč veliko močnejša kot pri kresnicah. Nova luč izvira iz kemičnih praškov, s katerimi je pobeljena notranja stran obločnice. Čim pridejo ti praški v dotiko z električnim tokom, zažarijo v močni svetlobi nevidnih ultravijoličnih žarkov. Poročilo se glasi, da bo sčasoma ta luč nadomestila današnje električne svetilke.

delavec zastavi svojo eksistenco in jo žrtvuje za druge. Gospodje pa govore tako, kot da bi delavcem bilo treba samo reči in bi tudi dobili kar hočejo. Toda, gospodje, kaj je z zakonitvijo pravice do dela? Kaj s 40 urnim tednikom, povišanjem minimalnih mezd vsled naraščajoče draginje? **»Delavci ne smete slabo živeti, ne bolje od slabega.«** Ali naj to pomeni, da ne smemo nikoli dobro živeti? Dokler bomo vpraševali, bo naibž tako ostalo. Ko bomo postavili v svobodni organizaciji svojega moža, bomo o tem, kako bomo naše življenje, lahko odločali in ne bo treba čakati, da bi kdo prišel in rekel: jaz sem vam dal, ampak bomo rekli: mi smo dali, mi smo si priborili. Le berač čaka, da mu dajo, delavstvo ne bo biti razred beračev, in tudi ni, saj od njega žive drugi.

Industrijci o stanju gospodarstva

in odnosih do delavstva.

Ali besede in resnica.

Na beograjskem kongresu Centrale industrijskih korporacij je o stanju gospodarstva poročal generalni tajnik Čurčin. V svojem poročilu pravi, da se je izboljšanje pričelo v letih 1935. do 1936. zaradi oboroževanja in javnih del, kar pa ni predpogoj za gospodarski pollet.

L. 1937. je gospodarski polet najbrže prešel najvišje mero. Cene in promet že kobilejo, kar kaže, da umetna prosperiteta ni zajela korenin. Vzrok vsemu temu je pa tudi politična negotovost, ki ovira zaupanje in s tem promet. — Poročevalec svari pred prenašanjem uvažanjem socialnih reform, pri čemer misli zlasti na Francijo.

Gospodarski preobrat se je pričel v Zedinjenih državah in se širi po vsem svetu.

V Južoslaviji se vrši industrijalizacija naglo. Produkcija rudarstva je znašala 30 odst., topilniška industrija 29,5 odst. več. V lesni industriji in tudi tekstilni pa imamo zastoj. Sodelovanje med kmetijstvom in industrijo je imelo najlepše uspehe. Povišal se je konzum, kar je glavno. Povečal se je tudi izvoz lani za 45 odst., kmetijskih pridelkov pa za 28 odst.

Čurčin meni tudi, da priliva tujega kapitala ne smemo ovirati, dajati pa mu ne smemo posebnih privilegijev pred domačim.

Opozarjal je na nedostatek etatizma, to je privilegije (državne) v gospodarstvu. V proračunski razpravi gradbene-ga ministrstva glede gradbe električnih central se je ugotovilo, da je država najdražji podjetnik.

Omenil je tudi, da nastajajo pri zidavi cest vedno spori s podjetniki, kjer skoraj vedno potekajo procesi neugodno za državo.

O socialni politiki je rekel Čurčin, da je bila naša industrija vedno za sodelovanje z oblastmi, da se dosežejo čimboljši odnosi z delavstvom, odpravijo vse zlorabe glede hiperkapitalizma kakor tudi glede pogojev dela.

Industrija je za svobodo sindikatov in svobodo stavk, kakor je na drugi strani proti monopolu enih ali drugih sindikatov ter okupiranju tovarov. Socialne reforme pa se morajo ujemati s ritmom gospodarskega razvoja. V kolikor so posamezne države v socialni politiki prehitele razvoj, so imele težkoče. — Mednarodna organizacija dela daje smernice, ki se morajo urejevati po razmerah. Čurčin se je pritoževal tudi, da socialna politika odteguje kapital investicijam, kar pa dejansko ne odgovarja dejstvu.

Ta naziranja se morejo smatrati za naziranje organizirane industrije.

Ugotavljam pa, da je praksa drugačna, kot pa so te besede g. Čurčina. —

Sicer pa, da vidimo, ako bodo odslej nastopile kakšne spremembe.

Veliko zanimanje našega delavstva za socialno zaščito v Celju in Zagorju

Velik obisk na predavanjih. — Udeleženci od blizu in daleč

V soboto dne 14. t. m. zvečer je sklicala podružnica SMRJ predavanje v dvorani Delavske zbornice, na katerem sta govorila s. dr. Reisman o izvršnem redu v zvezi z nerubljivostjo rudarskih mezd, s. Eržen pa o vlogi tiska z ozirom na delavsko zakonodajstvo.

Predavanje, ki ga je otvoril s. Godnik je bilo zelo dobro obiskano. Dvorana je bila polna in so stali poslušalci tudi na stopnicah, ki vodijo v dvorano. Med poslušalkami je bilo tudi precej sodružic, v ostalem pa so bili delavci iz cinkarne, rudarji iz Pečovnika, iz daljine celjske okolice, celo iz Radeč.

Predavatelj s. dr. Reisman je natančno obrazložil vprašanje rubeži delavske mezd in primerjal določbe o rubljivosti uradniških prejemkov, povdarjajoč, da se delavstvo zaveda svojih obveznosti do tistih, ki so mu dali življenjske potrebe in podobno na up, da se pa mora delavstvu omogočiti, da bo poleg odplačevanja dolgov moglo tudi živeti.

Živahno pritrjevanje je sledilo izvajanjem govornika, ki je zlasti povdaril, da je v sedanjem položaju delavstvu najbolj potrebna organizacija in pa »Delavska Politika«, ako hoče delavstvo uveljaviti svoje zahteve po zaščiti.

S. Eržen je razčlenil vlogo tiska v javnem življenju, s posebnim ozirom na delavske zakone, čijih pomen, vrednost in praktično uporabo komentira delavska »Delavska Politika«. Na predavanju se je priglasilo 25 novih naročnikov na »Delavsko Politiko«. Pazen tega pa so udeleženci darovali tudi za tiskovni sklad (izkaz bomo prinesli v prihodnji številki našega lista, Op. ur.)

Velika dvorana na Lokah polna poslušalcev.

Med zagorskimi rudarji je zavladal zadnja leta duh složnosti. Zmagalo je zdravo prepričanje, da rudarji samo s smotrenim delom v organizaciji lahko izboljšajo svoj položaj in da

jim je pri tem najbolj potrebna izobrazba.

Med zagorskimi rudarji je veliko število agilnih funkcionarjev, ki imajo izredno bogatih izkušenj v organizacijskem delu. Ni odveč, ako omenimo, da je sedež najbolj zdravega in močnega delavskega združenja baš v Zagorju, kar je najzgovornejši dokaz za resnost gibanja naših rudarjev.

Predavanje je bilo odlično obiskano, kljub krasnemu vremenu, ki je vabilo rudarje iz temnih rovov v prelesto naravo. Zlasti številni so bili tudi obisk s strani sodružic, čijih zavednost se more prav lahko kosati z zavednostjo sodrugov. Prišli pa so na zborovanje razen rudarjev in mladine, tudi še delavci, nekateri kar z rodbinami, iz Rajhenburga, Sevnice, Zidnega mostu, Hrastnika, Trbovelj, Litije in Liboj.

Tema predavanja pa je bila izpremenjena, dasi ne po želji sklicateljev. Namesto o obrambnem zakonu CSR sta predavala s. dr. Reisman in Eržen o istem predmetu, kot na predvečer v Celju.

Predavanje je vodil predsednik podružnice Zveze rudarjev Jugoslavije s. Eberl Leopold. Pred predavanjem pa je zapel pevski zbor »Najprej« pod taktirko svojega dirigenta s. Ritarja delavski pozdrav, ki so ga vsi navzoči stoje poslušali.

Število naročnikov »Delavske Politike« se je na predavanju povečalo za 42. S. Bokal pa je nabral 249,50 din za tiskovni sklad. Zagorsko poverjenišvo pod s. Uletom, zaznamuje stalen napredek v posledu pridobivanja novih naročnikov in se zlasti odlikuje po točnosti obračunavanja, tako, da ga lahko postavimo za vzgled.

Udeleženci so se zadovoljni razhajali v prepričanju, da je res treba spraviti vse rudarje v razredno organizacijo ZRJ, v vsako rudarsko stanovanje pa »Delavsko Politiko«.

Predavanje o obrambi Čehoslovaške pa je bilo vršilo pozneje.

prepriča o jalovosti govoric o njegovi aretaciji ali ustrelitvi, ki so jih objavljali »Times« na podlagi poročil svojega burgoškega dopisnika. In v Barcelono očeta Rodesa niso odvedli boljševiki. Naj se enkrat citirani članek: »Oče Rodes je nadaljeval svoje delo do zadnje polovice marca, dokler nista bila njegov brat in tehta hčerka ubita med dvodnevni masakrom iz zraka na Barcelono, ki je zahteval 1400 smrtnih žrtev. Nato je pater zavestil Tortoso, da bi uredil njihovo zapuščino.« Mogoče bo ta vest pomirila čitatelje ali celo uredništvo »Slovenca«. Naslov revije »Time and Tide« je: 32, Bloomsbury Street, London, W. C. 1. Kdor želi, lahko piše na ta naslov g. Ivoriu Montaguju in izve od njega naslov očeta Rodesa ter se prepriča o resnici.

Boljševizem ne ogroža Kitajcev. Nekaj časa, po pričetku napada Japoncev na Kitajsko, smo čitali tudi v »Slovenca«, da prihajajo Japonci odrešiti Kitajce boljševizma (in mogoče tudi vpliva framacionov, ker je vrhovni predstavnik Kitajcev, general Čankajšek, framacion). Od kar pa japonska zmagala nad Kitajci ni več tako sigurna, so pričeli ubirati pri »Slovenca« druge strome. Tako-le pišejo: »Japonska je začela pohod na kitajsko zemljo z moralno opravičbo, da komunistična propaganda ne ogroža samo Kitajce, ampak tudi Japonce in vso Azijo sploh, njena vojna ekspedicija pa naj bi imela samo ta namen, da Kitajsko iztrga komunistizmu in ga pripravi do političnega in gospodarskega sodelovanja z Japonci, zaradi

Črna lista

Proti delavcem in nameščencem

Znana je stvar, da se smatra delavca ali nameščenca, ki terja svoje zakonite pravice, katere mu gredo iz službenega razmerja, za puntarja. Imamo lepe socialne zakone, toda delavec ali nameščenec, ki se na te zakone sklicuje, sme z gotovostjo računati, da bo ob službo in da tudi zlepa ne bo dobil dela.

V Celju n. pr. imamo takih slučajev nič koliko. Gre za Westnove delavce, ki so bili odpušteni. Kjerkoli tak delavec potrka in prosi za delo, lahko ve že v naprej, da bo odklonjen, čim bo delodajalec pogledal v knjižico in v njej opazil žig firme Westen d. d. Delovna knjižica, ki jo predpisuje zakon, postane na ta način delavcu v pogubo in je neke vrste tiralica, ki jo delavec nosi stalno pri sebi.

Toda to še ni vse. Podjetniki so pričeli sestavljati takozvane črne liste, katere cirkulirajo med njimi in so v njih napisana imena delavcev, ki so si upali terjati nadure, minimalne mezde, mezde po kolektivni pogodbi, mezdo za prvi teden bolezni itd. O neki taki črni listi je bilo govora v gradbeni stroki, ne da bi se bilo dalo stvar točno dokazati. Take stvari namreč niso za javnost, ker bi se iz njih lahko izcimile neprijetnosti za tiste, ki se pečajo s sestavljanjem črnih list.

Sedaj pa nam je prišla v roke okrožnica, iz katere razvidimo, da se organizira

sestavljane črnih list popolnoma sistematično.

Okrožnica slove:

Strogo zaupno!

Društvo industrijscev in veletrgovcev v Ljubljani.

Okrožnica vsem p. n. društvenim članom v roke gg. šefom.

Črna lista uslužbencev.

Društvo vodi v svojem informacijskem arhivu

črno listo uslužbencev

iz katere daje gg. članom podatke, kadar bi jih želeli dobiti.

Gre izključno za evidenco uslužbencev, ki so ali so hoteli svojega delodajalca materialno oškodovati, da so ga okradli ali si samovoljno prilastiti, oziroma pridržali vplačila, namenjena njemu (inkaso brez pooblastila), bodisi, da so v zlohotnem namenu izdajali poslovne tajnosti (davčni ovaduh in drugo) ali uveljavljali po prekinitvi službenega razmerja prekomerne zahteve, n. pr. za nadure in mu s tem prizadejali ali hoteli prizadejati obšutno materialno škodo. (Podčrtali mi. Op. ur.)

Čeprav je naše uslužbenstvo v pretežni večini zanesljivo in korektno, je vendarle

treba z vsemi razpoložljivimi sredstvi od nadaljnjega zaposlenja v obratih društvenih članov izločiti ono prav neznatno število nezanesljivcev, katerih početje, — ko je korektnih, poštenih in zanesljivih ljudi dovolj na razpolago — ni mogoče kvalificirati drugače, kakor z zločinom.

P. n. društveni člani se zato v njih lastnem interesu vabijo, da sporočijo imena takih uslužbencev podpisane tajništvo hkrati s konkretno navedbo dejanja, ki so ga zagrešili in ki jih diskvalificira za ponovno namestitev v dosedanjem ali sličnem službenem svojstvu. O njih se vodi posebno stroga evidenca.

Podpisano tajništvo pa si dovoljuje vse gg. člane tudi opozoriti na umestnost, da si o vsakem kompetentu za kakršnokoli namestitev (pisarniške moči, potnike, zastopnike, kvalificirane strokovne delavce, itd.) pred namestitvijo preskrbe v društveni pisarni informacijo. Društvena pisarna bo v takem primeru s pomočjo svojih zanesljivih in vseskozi objektivnih zaupnikov preskrbela ne le podatke o strokovni sposobnosti, marljivosti in uporabnosti reflektanta, ampak tudi točen življenjski potek o njem samem, kakor tudi o njegovih rodbinskih odnosih in zlasti tudi o tem, ali je bilo njegovo dotedanje službovanje v vsakem pogledu zanesljivo in korektno.

Razmeroma malenkostna informacijska pristojbina se bo vsakemu delodajalcu brez dvoma izplačala in si bo s preieto informacijo že v naprej na jasnem, koga namerava namestiti v svojem obratu in mu zaupati vpogled v njegovo poslovanje.

Gg. člani se v lastnem interesu ponovno vabijo, da uvažujejo ta poziv.

V Ljubljani, dne 15. marca 1938.

TAJNIŠTVO.

Okrožnica je tako gorostasna, da je treba, da se z njo seznani vsa javnost in da se za njo zanimajo tudi tisti poklicni faktorji, čijih dolžnost je skrbeti za to, da se zakoni ne izgrajajo in da se tudi ne preganja delavcev in nameščencev, ki si upajo — pomislite, kakšna predrznost! — terjati svoje v socialni zakonodaji zajamčene pravice.

Toda ne samo to, okrožnica gre še mnogo dalj in pravi, da bodo gospodje brskali tudi po življenjski preteklosti in internih rodbinskih zadevah uslužbenca! To je vsekakor višek!

Ali bodo nameščenci že končno spoznali, da pod takimi razmerami brez močne razredne organizacije ne opravijo ničesar.

Delavci in nameščenci, organizirajte

boj črni listi,

branite svoje dostojanstvo, svobodo in pravico!

Delavski pravni svetovalec

Vzdrževanje tujega otroka (Črna).

Vprašanje: Pred leti je moj svak prinesel k meni otroka svoje hčere ter me naprosil, da bi jaz zanj skrbel in mi obljubil tudi zanj plačevati mesečno. Dolgo časa ni plačeval ničesar, sedaj je zopet pričel plačevati redno, vendar pa noče za obliko otroku prispevati ničesar. Ali sem morda jaz dolžan prispevati za obliko?

Odgovor: Vi niste dolžni v tem pogledu skrbeti za otroka, čeprav je z Vami v oddaljenem sorodstvu. Oskrbovalna dolžnost pada v prvi vrsti na otrokove starše; če teh ni, na starše le-teh.

Stvari na tujem svetu

Vprašanje: Moji ženi, ki je sušila perilo, je padla ščipalka, s katero se perilo pritrdi na vrvi, v sosedni vrt. Ko je poslala hčerko iskat ščipalko, se je sosedka razburjala, češ, da nimamo pravice hoditi na njen vrt. Ali res ne smem brez dovoljenja sosedu iti v njen vrt pobrati predmeta, ki mi tja pade?

Odgovor: Ne smete brez njega dovoljenja.

Oškodnina radi izstopa iz uka (Trbovlje).

Vprašanje: Pri nekem krojaču sem bil v uku. Predno je učna doba potekla, sem izstopil sporazumno z njim, ker mi je zdravnik svetoval, da naj se preselim raje kam na deželo. Krojač sedaj naenkrat zahteva, da se vrnem k njemu, češ, da bo drugače zahteval od mene oškodnino. Ali so njegove zahteve upravičene?

Odgovor: Če ste odšli sporazumno z mojstrom, ne more ta od Vas zahtevati nikake oškodnine. Kakega takega zahtevka proti Vam tudi sicer ne bi imel.

Pokojnina (Ljubljana).

Vprašanje: Pri očetu, ki je železniški vpoko-

jeneč, gospodinjam, vendar sem kljub temu pol dneva zaposlena v privatni službi. Ali bom lahko kljub tej zaposlitvi dobila po očetovi smrti rodbinsko pokojnino?

Odgovor: Po zakonu o državnem prometnem osebju izgubi hči železniškega uslužbenca pravico do rodbinske pokojnine le, če se poroči, ali vstopi v državno službo. Kljub privatni službi bodele lahko dobivale pokojnino po očetu.

Dolg zadrugi (Hrastnik).

Vprašanje: Neka zadruga me terja na plačilo dolga iz l. 1935. Dolg je napravila moja žena, s katero pa ne živim v skupnem gospodinjstvu. Ali sem jaz dolžan ta znesek plačati?

Odgovor: Če niste Vi ničesar kupili pri zadruzi in če Vaša žena ni napravila dolga za nakup nujnih življenjskih potrebščin, niste dolžni Vi dolga plačati. Ravno tako tudi ne, ako sta bila takrat že sodno ločena in ste ji Vi že plačevali vzdrževalnino. Zahtevek zadruge je tudi že zastaral, ako je bilo blažo dohvaljeno že več kot pred 3 leti in niste Vi dolga nikdar plačali.

Pogodba z nekim trgovcem

Vprašanje: Z nekim lesnim trgovcem sem se pogodil, da mu bom dobavil les. Trgovec mi je obljubil, da bo del kupnine plačal v desetih dneh. Ta rok pa je zamudil za dva dni. Ali sem radi tega upravičen odstopiti od pogodbe?

Odgovor: Če se niste z njim dogovorili, da odstopite od pogodbe, ako predujma ne plača v stavljenem roku, niste upravičeni odstopiti, ako je ostal s plačilom v zamudi samo za dva dni, ampak morate pogodbo izpolniti.

tem vprašanju revidira. — Torej boljševiški bavljav je volil in framacion Čankajšek je dalekoviden, pogumen in previden vodja (»Slovenec« brez vodij sploh ne more živeti). Dolgo časa so morali bralci »Slovenca« čakati, da so izvedeli resnico.

Drugi drugega imenujejo in časte. Ko je prišla na krmilo Gogova vlada v Rumuniji, je njen notranji minister razgal običinske svete in imenoval nove. Prva naloga imenovanih običinskih svetnikov je bila, da so imenovali notranjega ministra za častnega občana. Mogoče bi bili s tem počakali, če bi bili verjeli, da bo Gogova vlada kmalu razpisala volitve in da bodo pri volitvah zmagali.

Širite naš list!

Za konzorcij izdaja in ureja Adolf Jelen v Mariboru. — Tiska: Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru. pred. avtorji Viktor Eržen v Mariboru.

V ogledalu

»Zvezdarna ob Ebru«. Pod tem imenom je objavil »Slovenec« z dne 12. maja kratek članek, v katerem poroča o delovanju učenjaka, jezuitkega patra Rodesa, ki je do pred kratkim vodil zvezdarno blizu Tortoze. Članek končuje tako-le: »Ko so se pred kratkim Frankove čete približale Tortosi, so ga boljševiki vendarle odvedli iz njegove priljubljene zvezdarne. — Najbrž so ga odvedli v Barcelono in ni znana njegova nadaljnja usoda. Upajmo, da si tudi sedaj ne bodo drznili storiti mu kaj zalega, ker je njegova priljubljenost med Katalonci tako velika, da ga ljudstvo kar obožuje. Zato je le želeli, da bi bil ta veliki mož obvarovan krvavega masčevanja.« — Članek me je zanimal, ker sem dobil slučajno ravno dan prej v roke angleški tednik »Times and Tide«, v katerem neki dopisnik (Ivor Montagu) v daljšem članku poroča o potovanju po Španiji in govori tudi o zvezdarni ob Ebru, ki jo je obiskal ter o patru Rodesu, s katerim je govoril. Citira tudi njegove besede: »Ti zračni napadi! Vseeno mi je, komu to rečem, vsakemu bi to rekel. Barbarstvo je. Bombardirati mesto, ko veš, da mora zadeti nedolžne ljudi. Premišljeval sem in premišljeval, in popolnoma prepričan sem o tem. Če bi bil Gospod v tistem aeroplanu, ne bi rekel: »Spusti jo!«

Važnejši pa je zadnji odstavek tega članka: »Oče Rodes je v Barceloni. Njegov naslov mi je znan. Kdor želi, ga lahko obišče in se sam